

Non illic colit arva Deus, Bacchusque, Ceresque,
Nulla nec exhaustas habitant animalia partes.
Fertilis hanc interposita est, interque rigentem
Nostraque, & hinc adversa solo pars altera nostro:
Quas similes utrinque tenens vicina Caeli,
Temperat alter, & alterius vires negat acer.
Hinc placidus nobis per tempora labitur annus,
Hic & colla iugo didicit submittere Taurus,
Et lenta excelsos vitæ conscendere ramos:
Tondeturque seges maturus annua partus
Et ferro Tellus, Pontus confunditur arce.

Pictorum instar, cum vivis coloribus, Zonas depingunt
doctissimi hi tres Poeta qui modò Cælum, modò Terram
in tot Zonas distributam inuunt, ita utriusque distribu-
tionem in tot portiones, sive Regiones significantes, &
per Cælum, quod frigidum, aut Calidum dici non possit
videtur, ipsam Terram, in qua hæc qualitates locum ha-
bent, intelligentes. Etenim Aeris hoc proprium est, vel
calere & aestuare. vel frigere, vel mediam inter æstum
& frigus qualitatem obtinere. Aestuosæ aeris plaga eam
Terre Regionem aestuosam reddit, quam Sol radiis suis
perpendicularibus ferre solet. Quippe aer caloris à Sole
particeps redditus, eiusdem Terram subiectam rursus par-
ticipem facit; unde Zona, seu Regio illa Terre Torrida,
naufragat, & à Seneca in Hercule Oct. act. 3. Lux acerbis
dicitur. Ubi temperat moderatior Solis radios exci-
pit, subiectæ Terræ etiam temperatam auram communi-
cat: Temperata inde Zona, & Equator, in qua, secundum
Nelsonem, mixta cum frigore flamma, Sole ad eam non ita ac-
cedente ut torreat, nec tantum ab ea absente, ut perpe-
tuo frigore & rigore confringatur. Duplex est una ad
dextram Solis, versus Septentrionem, idè Aquilonaris, &
altera ad sinistram, versus Meridiem, ac de occasione Au-
strina dicta. Tandem Sol cum ab utroque Polo longius re-
moveatur, tantum radiis suis calidis, & obliquis impe-
dire non potest, quo minus dominetur intensum frigus
in aere rigidum suum gelu suppositis sibi Terris largiente,
ac eas perpetuo frigore confringente, unde oriuntur Frigi-
da Zona duæ, una Arctica sub Arctico Polo, & altera sub
Polo Antartico priori Zone opposita.

Aeris qua-
litates Zo-
narum cau-
sæ.
Aer æstuo-
sus Torri-
da Zona
causa.

Tempera-
tus Tem-
peratarum.

Frigida
Zona
causa.

III. Causa
Zonarum
principalis
Sol.

IV. Num-
erus.

Nonnulli
sex Zonas
nunciant.

Alii Zonas
augustam
sub Equi-
noctiali in-
guant.

III. CAUSÆ ZONARUM, sive huius Divisio-
nis, quæ tam Cæli concava, quam Terræ convexa super-
ficies in tot Zonas dirimuntur, ex modo dictis luculenter
patent, nimirum Solis propinquior presentia, & remotior ab-
sentia. Eius enim radii ad perpendicularium demissi, & in
Zona Torrida cum superficie Terræ ad rectos angulos
concurrentes maxime intenduntur, & subiectam Ter-
ram quasi torrent. Hi obliqui in Temperatis Zonis obli-
quos cum Superficie Terræ angulos efficiunt, ac tam
vehementi calore terras illas non ferunt. In Frigidis au-
tem Zonis, in quibus Sol quotannis aliquot diebus, aut
septimanis, imò etiam mensibus, prout partes ipsarum
Polo utriusque propiores, aut ab iis remotiores sunt, occu-
rari solet; Idem reversus haud multum supra Horizontem
exaltatur, unde fit, ut radios cum superficie illâ Orbis
Terreni Parallelos projiciat, qui nullo constitunt angulo,
eaque de causâ nullam ferè repercussionem patiuntur,
sed in infinitum cum superficie producti, eandem
semper distantiam conservant.

IV. NUMERVS. Quanquam quinque in univer-
sum Zonas numerari solent, alii tamen eodem numero
non contenti plures constituunt Zonas, quas nonnulli
etiam aliter disponunt. Polybius apud Strabonem, cum qui-
busdam aliis sex Zonas numerat, Torridam, sive adustam,
aut mediam, utrinque utroque Tropico terminatam, &
Equinoctiali Lineâ, mediam eam interfecante, in duas diri-
mens Zonas Torridas, Borealem puta, sive Septentrionalem
inter Tropicum Cancræ & Equatorem, atque in Austrinam,
sive Meridionalem, inter Equatorem, & Tropicum
Capricorni. Sed divisio hæc superflua nullius momenti
esse videtur, ob ipsius Zone Torride naturam & proprie-
tates, quæ ubique per totam illam Zonam eadem hanc di-
stinctionem non admittunt, cum eadem ubique accidentia
in eodem spatio Tropici Paralleli conclusio ubique se
offerant. Eratosthenis opinionem sequuti quidam, ut Avicenna
Arabs, Albertus Magnus, & Petrus Paduanensis, sive
Aponensis, Conciliator quoque dictus, Zonam quandam
angustam, eamque & temperatissimam, & habitationi
apissimam sub Equatore singunt. Hi licet in eo à veritate
non abeant, quod Terra sub Equinoctiali Lineâ sit ha-
bitabilis, hallucinantur tamen, cum sub eadem Lineâ

temperatissimam esse statuente. Habitabile enim, &
tamen admodum intemperantem esse tractum Terræ, qui
Equatori subiacet, ex hodiernis navigationibus evidenter
constat. Recentiorum nonnulli, ut Nicolaus Lyranus,
Thomas Aquinas, & Campanus sub Equatore Paradisum
locant, mystico sensu forsitan hoc statuente, cum aliis tra-
ctus ille, uti modo diximus, summæ intemperantiæ & in-
constantissimo aëri sit obnoxius, ut omnes Geographi,
Cosmographi, nautæ, mercatores, milites, & quicumque oras
illas peragraverunt, aperte testantur. Conimbricens. in lib. 2. de
celo cap. 14. quæst. 1. art. 3. pag. 402.

Verisimilium cum Veteribus Cosmographis & Geographis
quinque constimuntur Zonas, quibus ab aëris & locorum
prædominantibus qualitatibus sua nomina indita sunt, ut
modo audivimus. Media sub signifero, qui Obliquus ordo
Signorum Virgilio, & Aristoteli, vel Heliptica,
quæ & Equator, & alii, inter utrumque Tropicum ex-
porrecta, Torrida, Combusta, & Flagrans nomen adepta
est, quam ob perpetuum, & intensum Solis supra verticem
se moventis æstum, semper torreret, atque id propter in-
habitabilem esse Veteres erroneâ opinione crediderunt.
Huic duæ Zonas utrinque adjacentes, & Tropici, ac Pola-
res Circuli comprehensæ Temperate nominantur, ob
Solem nunquam ad earum Zenith pervenientem, eamque
ob causam radios suos nec nimis perpendiculares, nec
nimis obliquos demittentem, adeo ut caloris & frigoris
vicissitudo temperata iustam proportionem, & debitam
quantitatem conservet, quarum unam ad Solis dexteram
in Hemisphærio Boreali locatam Africanam, Europæ, & Asia-
nici populi inter Tropicum Cancræ, & Circulum Arcticum
habitantes incolunt; Alteram verò inter Tropicum Ca-
pricorni, & Circulum Antarticum in Hemisphærio Meridi-
nali extensam, ac plus maris quam terræ occupantem An-
tipodes inhabitant. Duæ Extremæ Zonas, utriusque Polo sub-
iectæ, atque utroque Circulo Arctico atque Antartico se-
ptæ, Frigida & Rigens vocantur, ob Solem à vertice ipsa-
rum longè remotum, & admodum debiles radios trans-
mittentem; unde fit ut perpetuo ferè nivibus, & continuâ
glacie rigescant, ac immani frigore infestentur, eam ob cau-
sam planè inhabitabiles creditæ à Veteribus, quos errasse
testatur hodierna experientia. Haud exigua enim Nor-
wegiæ pars, quæ ultra Circulum Arcticum se extendit, in-
colas suos habet, ut constat ex hodiernis navigationibus
Hollandorum, qui navigationem in Indiam Orientalem
ultra Circulum Arcticum tentantes, in ripâ Novæ Zemlæ
oppositâ, homines offenderunt. Imò civitas Kola aliquot
gradibus ultra Circulum Arcticum sita est: In Islandiâ,
quam Circulus idem transit, homines habitare indubita-
tum est: In Groenlandiâ quoque, & circa Fretum Davids
homines reperiri Danorum, & Hollandorum navigationes
docuerunt. Sed de Zona Antartica sub Polo Antartico hoc
affirmare non possumus, utpote hæcenus planè incogni-
tâ, & intentatâ ab iis, qui Oceanum navibus suis frequen-
tant, & dicere non possunt, an terræ ibidem inveniatur,
an verò aquis cuncta loca illa operiantur. Interim admi-
remur oportet admirandam illam Summi totius Machinæ
Mundana Architecti dispositionem, qui tam admirabili
Harmoniâ omnes tantæ Molis partes ita ordinavit, ut
iisdem ad ipsius Omnipotentis, & Sapientis cognitio-
nem & admirationem rapiamur, consilium autem pru-
dentissimum, & sapientissimum ignoremus, utpote ne-
scientes, quâ de causâ Frigus in remotissimas partes able-
garit, atque Calorem in medio constituitur.

Inter Planetas porro, & Zonas Harmonica quadam
Convenientia esse dicitur, dum Zona Frigida Borealis Sa-
turno subiecta, Frigida Australis Mercurio addita, Tem-
perata Borealis Veneri consecrata, Temperata Australis Iovi di-
cata, & Torrida Martis propria esse fertur.

Probus insignis Grammaticus Zonarum ordinem & di-
scrimen humanâ manu ostendi scribit, si lavæ nostræ ma-
nus volam, ori nostro, Orienti soli obverso, opponamus,
& digitos erectos aspicimus. Pollex enim Zonam Torridam,
sive Arctiam & Frigidam ostendit; Index præpoli, sive
Arctialem, aut Solstitialem Temperatam in Hemisphærio
Boreali ostendit; Medius digitus præpoli, sive Equi-
noctialem, & Torridam notat; Annularis præpoli sive
Hybernâ Solstitialem nostri respectu, aut alteram Tem-
peratam in Hemisphærio Australi exhibet; Auricularis præ-
poli sive Antartica Frigidam Austrialem, sive Extimam
Meridianam, Græcis volæ, & Probo dicto Notiam deo præ-
poli, i.e. à Notio humido vento Australi denominatam significat.

Zonarum

Verisimi-
lius quin-
que Zonas
statuuntur.
Zona Tor-
rida.

Temperate
duæ.

Borealis.

Australis.

Arctica.

Antartica.

Zonarum
Ordo, &
discrimen
humana
Manu o-
stenditur.

Zonarum
ordo tur-
batus.

V. Longi-
tudo & La-
titudine.
Torrida.

Cancræ
Zona.

Latitudo.

Torrida.

Tempera-
tarum.

Frigida-
rum.

VI. Termi-
ni.

Torrida.

Tempera-
ta Borealis.

Austrina.

Frigida Se-
ptentriona-
lis.

Meridiona-
lis.

VII. Loca
Zonis sub-
iecta
Zona Tor-
rida.

Zonarum ordinem turbans Paymenides, adustæ, sive æ-
stuosæ, aut Torride sedem longè ultra Tropicum adscribit,
& ferè duplam facit ad illam, quæ Tropici includitur. Re-
prehenditur haud injuriâ à Posidonio, qui tamen immerito
taxat Aristotelem rectissime Zonas communi, quem indi-
cavimus, ordine terminantem, & falsò accusat quod Cir-
culus Arcticus, apud Græcos, Strabonem, Proclum, & Cleome-
dem variis, ac mutabilibus, Zonas limitaverit.

V. LONGITUDO, & LATITUDO, sive ma-
gnitudo, & amplitudo Zonarum est inæqualis.

Torrida longitudine cæteris præstat, eam secundum Ma-
ximi Paralleli, aut Equatoris, sive Equinoctialis, à quo
in duas partes æquales, Borealem & Australem secatur, cir-
cumferentiam circumducens, quam juxta Parallelorum
Circulorum tanto minore circumferentiam acquirunt,
quanto majore spatio ab Equatore versus Poles di-
scedunt naturam sensim dimittunt. Unde secundum Theo-
dosi lib. 1. prop. 17. doctrinam in extremitatibus in Tro-
pico desinentibus minimam Longitudinem habet, quod
etiam in cæteris Zonis locum habet, in quibus Longitudo
tanto major reperitur, quanto Aquinoctialis sunt propio-
res, & tanto minor invenitur, quanto majore intervallo
ab Equatore recedunt. Ratione Latitudinis verò inter
Septentrionem & Meridiem quilibet Zona æqualem ubi-
que habet magnitudinem, quia inter duos Parallelos inter-
est, & omnes Paralleli æqui distant spatio inter se distant,
adeo ut nullibi in Zonâ aliqua vel minima distantia in-
æqualis appareat. Inter se comparatæ Latitudinem in-
æqualem habent, unâ majorem quam alia, Latitudinem
inter Boream & Australem extendente Zona Torrida utroque
Tropico ab Equatore sive obliquitate Solis, claudente limita-
tâ, latitudinem suam metitur distantia Tropi corum ab Equatore
utrinque, 23. grad. & 30. min. distante, & dictæ La-
titudinis 47. gradus alligantur, qui per 15. miliaria Germa-
nica, unum gradum in Circulo Magno conscientia, multi-
plicati, per 705. mill. Germanica Latitudinem illam inter
Boream & Australem se exporrigere, arguunt. Distantia in-
ter Tropicos & Circulos Arcticum & Antarticum largiuntur
latitudini Temperatarum zonarum 43. gradus, qui per 15.
multiplicati eandem 645. miliaria Germ. completi doc-
cent. Circuli Arcticus & Antarticus à Poles absunt 23. grad.
30. min. & his Frigidarum Zonarum Latitudinem inter Zo-
daciæ & Mundi Poles circumscribunt, atque ita 352 mil-
liaribus Germanicis eandem metiuntur. Quoad superfi-
ciem Sphæricam Temperate inter se sunt æquales; Media
est omnium maxima; Extrema omnium minima.

VI. TERMINI ZONAS COMPREHEN-
DENTES sic se habent.

Torrida inter duos Tropicos sita, à Tropico Capricorni sub
23. gradu, & 30. minuto, distantia ab Equinoctiali ver-
sus meridiem, situm suum habente initium sumit, ubi
Zenith suum nata est, & latitudinem suâ usque ad Tropicum
Cancræ itidem 23. grad. & 30. minut. ab Equatore versus
Boream in utroque Hemisphærio, Boreali nimirum & Australi
posidens ab alterutro Tropi corum inchoatur, & ab utro-
cunque finitur.

Temperate Borealis limites sunt Tropicus Cancræ 23. gra-
dui, & 30. minuto Latitudinis Borealis subjacens, & Cir-
culus Arcticus 66. gradui & 30. minuto ejusdem Latitudi-
nis suppositus, in cuius circumferentiam Zenith & finis
incidunt.

Temperatam Austrinam orditur Tropicus Capricorni
23. gradum, & 30. minutum Latitudinis Australis ob-
tinent: Eandem finit 66. gradus & 30. minutum, ubi Ze-
nith in Polarem Arcticum incidit.

Frigida Septentrionalis à Polari Arctico, ac 66. gradu &
30. minuto incipiens, ipso Mundi Polo Arctico finitur.

Frigida Australis à Polari Antartico, & 66. gradu, ac
30. minuto initium sumens sub Polo Mundi Antartico
finem suum invenit.

VII. LOCO SPBECTA, sive CONTENTA.
Zona Torrida sub se habet majorem Africæ partem, in
quâ Regnum, sive Imperium Prælegani, quæ vox Perlica
Apostolicum, & Regem Christianum significat, Germ. cor-
ruptè Prester Jans Landt; Regnum Monomotapa, &
alia. Porro comprehendit maximam partem Sinus Ara-
bici, India Orientalis haud exiguum partem, Insulas item
plurimas, & inter has Javam, Taprobanam, sine Suma-
tram, ut præcipuas, maximam quoque Maris Pacifici par-
tem, & Americæ Regiones cunctas, quæ utrique Tropico
inclusæ sunt.

Ad Zonam Temperatam Borealem referuntur Africæ su-
perior pars extra Cancræ Tropicum versus Boream, quatenus
ab Atlantis montibus in Septentrionem procurrit, Asia
potissima pars, Europa ferè universa, Insula Canaria, In-
sula Azores, & maxima America Septentrionalis pars.

Zona Temperata Austrina attribuitur Extremus Austrina.
Africæ apex, cum Capite Bonæ Spei, Partes Oceani Æ-
thiopici, Indici, & Pacifici, inter Tropicum Capricorni, &
Circulum Antarticum sitæ, Terra Australis incognita ibi-
dem locata, Americæ portio eundem situm obtinens,
Chili, Chica, Fretum Magellanicum, Fretum Je-
Maire, &c.

Zona Frigida Septentrionalis complectitur, Extremam
tem Europæ & Asiæ, Lappiam, Finmarchiam, Novam
Zemblam, Spitzbergam, Islandiæ Septentrionalem oram,
Etiolandiam partem, Fretum Davids, Groenlandiam, &
Mare Glaciale.

Frigida Zona Meridionali loca supposita hæcenus in-
cognita manent, ac dubios relinquunt mortales, num
aque, an terræ ibi reperiantur. Frigus tamen ibidem, ut
sub Polo Arctico, dominari constat ex navigatione Hollan-
dorum annis 1622, 1623, 1624. circa Terrarum Or-
bem factâ, in quâ, cum Fretum illud La Maire transiret,
navibus suis ad sexagesimum usque Gradum pervenien-
tes, haud exiguum frigus senserunt.

VIII. MODVS LOCA SVB ZONIS SVIS VIII. Mo-
DVS INVENIENDI facilis est, sive in Globo Cos-
mographico, sive in Universali Typo Orbis Terreni, aut per
Tabulas Latitudinum. 1. In Globis aut Typis Universalibus
Paralleli Circuli Locorum sub Zonis situm ostendunt.
Quicquid intra duos Tropicos invenitur, Zona Torrida
subiectum est: Loca inter Tropicum Cancræ & Arcticum
ad Zonam Temperatam Borealem, & illa inter Tropicum Ca-
pricorni & Antarticum Circulum, ad Zonam Temperatam
Australem pertinent: Frigidæ Zonis suppositum est omne
id, quod inter Circulos Polares & ipsos Poles deprehenditur.
2. Per Tabulas Longitudinum Zona cuiusque loca sequenti
ratione reperitur: Omnia loca 23. gradibus & 30. mi-
nutis minore Latitudinem obtinentia in Zonâ Torridâ
situm habent. Latitudo 23. graduum, & 30. minorum,
aliquem locum eandem Latitudinem habentem, Tropico
Cancræ vel Capricorni immediatè subditum esse arguit.
Quæcunque loca 23. gradibus, ac 30. minutis majorem,
66. vero grad. & 30. minut. minorem Latitudinem possi-
dent, ad Zonam Temperatam vel Borealem, vel Australem
referri volunt, prout eis æquinoctialem in Hemisphærio
Boreali, aut trans eandem Lineam in Hemisphærio Australi
deprehensa fuerint. Cuncta loca sub 66. gradu & 30. mi-
nuto directè Circulo Arctico, vel Antartico subjacent, pro-
ut in uno aut altero Hemisphæriorum se conspectui obie-
cerint. Tandem ad Frigidæ Zonas referendum, quicquid
locorum 66. graduum & 30. minut. Latitudinem exce-
derit; ad Boream nimirum, si inter Circulum Arcticum &
Polum Arcticum se conspiciendum obtulerit; & Austrinam
si inter Polum Antarticum, & Circulum Antarticum
situm suum habere deprehendatur. Alterutri Polorum di-
rectè submissa inveniuntur, quæ Latitudinem 90. gra-
duum habent.

IX. ACCIDENTIA & PROPRIETATES IX. Acci-
DENTIA & PROPRIETATES ZONARVM sunt 1. ostendere Globi Terreni divisionem
in Sphæram Rectam, Obliquam, & Parallelam. 2. Mon-
strare modos Variationum quibus Zenith variari pos-
sit.

1. Divisio in Sphæram Rectam Obliquam & Parallelam.
Sphæra, Orbis, seu Mundus, & Horizon vel Finiens aut Finitor
hanc Obliquitatis & Rectitudinis divisionem apud Anthro-
pes admittunt. Sic Hispani, Itali, Galli, & Germani Orbem Obli-
quam inhabitare, & Horizontem, seu Finitorem, & Atan-
dum vel Sphæram Obliquam habere passim dicuntur. Est
autem Divisio non essentialis, atque ex Sphære Essentiâ de-
scendens, sed accidentalis, orta à tumore & rotunditate
Terre efficientibus, ut Polorum, & totius Sphære situs, ra-
tione diversarum Zonarum & habitationum, in diversis
Terre partibus mutetur, ac varietur, adeo ut versus alteru-
trum Polorum procedentibus semper ille, cui propius acce-
dunt, magis ac magis exaltetur, & non solum modo hæc,
modo illa loca, cum aliis collata in sublimi & vertice posita
& alia in declive depreffa videantur, sed etiam Quævis
& apparente Cælestes, i. e. Siderum ortus atque occa-
sus, dicrum & nocturnum intervalla, aliaque plures va-
riationes accidant: Quod fieri non possit, si planâ rectitu-
dine

Temperata
Boreali.

Frigidæ Se-
ptentriona-
lis.

Meridiona-
lis.

VIII. Mo-
dus loca
Zonis sub-
iecta inve-
niendi.

IX. Acci-
dentia, sive
Proprietates
Zonarum.

IX. Acci-
dentia, sive
Proprietates
Zonarum.

Non Essen-
tiales, sed
Accidentia-
lis.